

Lemmer Tramdijk Oost fase 3

QuickScan

JM ecologie b.v., 2021

QuickScan Lemmer, Tramdijk Oost fase 3

Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming

Rapportnummer

R21.096

Status

2.0 (definitief)

Datum

11-11-2021

Opdrachtgever

RHO adviseurs
Druifstreek 72-C
8911LH Leeuwarden

Auteur

[REDACTED]

Controle

[REDACTED]

Voorpagina

Overzicht plangebied

Te citeren als

[REDACTED] 2021. QuickScan Lemmer, Tramdijk oost fase 3; Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming. Rapport R21.096 JM ecologie b.v., Gorredijk.

JM ecologie b.v.

Leitswei 12
8401 CL Gorredijk

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Globale ligging	2
1.3	Structuur natuurwetgeving in Nederland	2
1.4	Scope van de QuickScan	4
1.5	Werkwijze	4
2	Beschrijving locatie en ingreep	6
2.1	Locatie.....	6
2.2	Ingreep.....	7
3	Resultaten veldbezoek en bureaustudie	9
3.1	Vogels.....	9
3.2	Vleermuizen	10
3.3	Overige zoogdieren.....	11
3.4	Vissen.....	12
3.5	Overige fauna.....	12
3.6	Vaatplanten	12
4	Effecten en gevolgen.....	13
4.1	Overzicht beschermde soorten.....	13
4.2	Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna	13
5	Nader onderzoek en mitigerende maatregelen	15
5.1	Algemene broedvogels; mitigatie	15
5.2	Grote modderkruiper; nader onderzoek	16
5.3	Waterspitsmuis; nader onderzoek.....	16
6	Conclusie.....	17
	Geraadpleegde bronnen.....	18

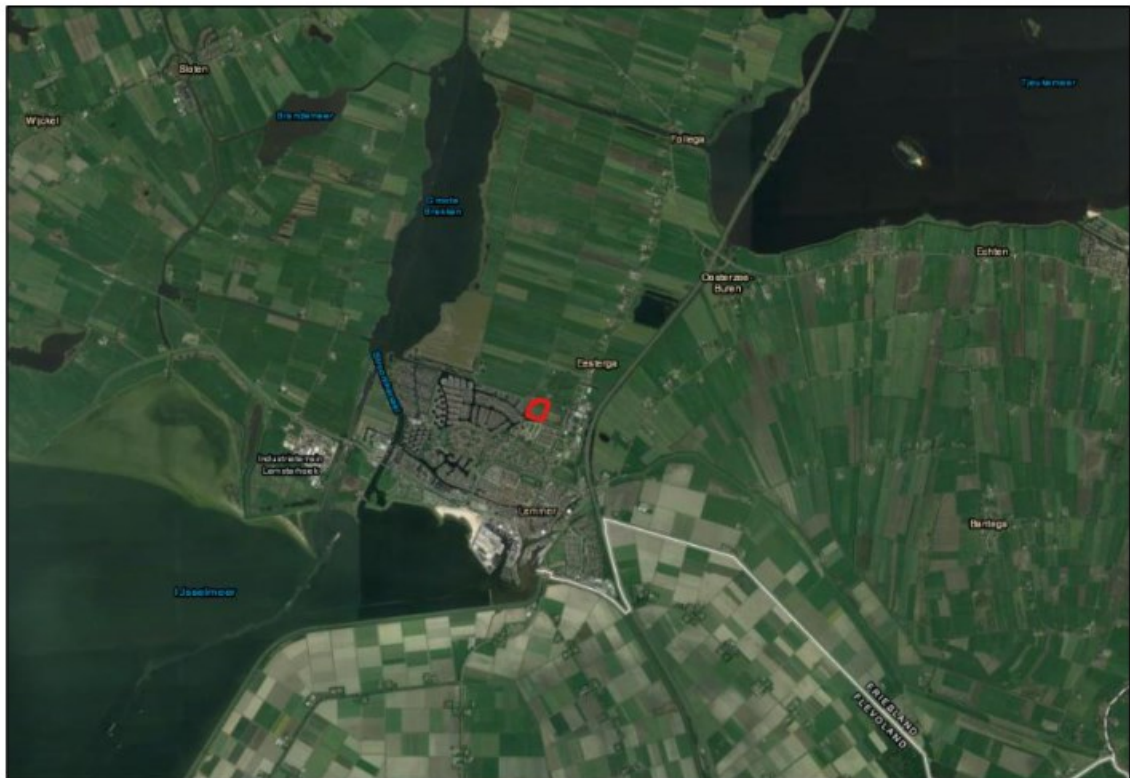
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van RHO adviseurs, verder “opdrachtgever” genoemd, heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd aan een perceel langs de Tramdyk te Lemmer, gemeente De Fryske Marren, provincie Friesland. Er zullen 70 woningen gerealiseerd worden op dit perceel. Daarnaast zal er een wegverbreding plaatsvinden ten noorden van het perceel. De opdrachtgever heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. gevraagd een QuickScan uit te voeren op de geplande werkzaamheden om te onderzoeken of deze aanpassingen effect hebben op beschermde soorten of verblijfplaatsen in het kader van de Wet natuurbescherming.

1.2 Globale ligging

Het plangebied bevindt zich aan de noordoostzijde van Lemmer. Het is gelegen aan de rand van bebouwd gebied met uitzicht op landerijen en een bosperceel. Ten oosten van het plangebied bevindt zich een begraafplaats. De globale ligging is te zien in afbeelding 1.1.

Afbeelding 1.1. Locatie van het in deze QuickScan onderzochte plangebied (rood omlijnd). (Bron: ESRI)

1.3 Structuur natuurwetgeving in Nederland

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, de bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Naast bescherming vanuit de Wet natuurbescherming, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Dit betreft het ‘Natuurnetwerk Nederland’ (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via

het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving. Na de decentralisatie (2017) zijn enkele provincies andere namen gaan voeren voor de NNN.

Decentralisatie

Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de provincies. Het Rijk behoudt echter het bevoegd gezag en de verantwoordelijkheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals bijvoorbeeld hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij en bijvoorbeeld activiteiten Koninklijk Huis.

Soortbescherming

In de Wet natuurbescherming is soortbescherming opgedeeld in categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het gaat om de volgende categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal aangewezen vogelsoorten, indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt.

In aanvulling op de Vogelrichtlijn, geldt er voor een aantal vogelsoorten die jaarlijks naar hetzelfde nest terugkeren een jaarrond bescherming van de nesten. De meeste provincies en het Rijk hanteren de "Lijst met jaarrond beschermde nesten 2012". Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5). Voor deze laatste categorie geldt alleen een jaarrond beschermde status indien ecologisch zwaarwegende omstandigheden dat rechtvaardigen. In de provincies Overijssel, Flevoland en Limburg geldt een aangepaste lijst jaarrond beschermde nesten, waarin een andere categorisering is aangebracht.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een aantal vogelsoorten ook vallen onder artikel 3.5 en daarom niet verstoord mogen worden.

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Voor

soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren en opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is versterking van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het projectvoornemen een of enkele gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie.

1.4 Scope van de QuickScan

Deze QuickScan is opgesteld om de ecologische waarden van het plangebied te bepalen, en de, ten gevolge van de geplande bestemmingswijziging, eventuele strijdigheden met de Wet natuurbescherming (Wnb) in kaart te brengen, waaruit een advies zal volgen over hoe te handelen volgens deze wet.

Er wordt in deze QuickScan niet ingegaan op raakvlakken met de gebiedsbescherming (Natura 2000, NatuurNetwerk Nederland en overige provinciale gebiedsbescherming) en de bescherming Houtopstanden.

Een initiatiefnemer is, vanuit de natuurwetgeving, bij ruimtelijke ingrepen (maar ook maatregelen en activiteiten) verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied, zodat hiermee rekening kan worden gehouden. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep zijn getoetst aan de bepalingen van de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming (Wnb).

De natuur is onvoorspelbaar. Het veldbezoek beschrijft een momentopname. Indien de periode tussen veldbezoek en de invoer van de geplande verandering in het bestemmingsbesluit meerdere jaren wordt, dient overwogen te worden een herhaald veldbezoek te laten uitvoeren, hetgeen mogelijk tot gevolg heeft dat de QuickScan wordt herzien.

1.5 Werkwijze

Bureaustudie

Voorafgaand aan het veldbezoek wordt de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten onderzocht door het raadplegen van online- en fysieke atlanten en databases, zoals bijvoorbeeld de NDFF. Het doel van de bureaustudie is het inschatten van de ligging van het projectgebied, de aanwezige habitattypes en de bekende beschermde soorten, alsmede het verkrijgen van inzicht in de kans dat beschermde soorten in een projectgebied aanwezig kunnen zijn.

Veldbezoek

Het veldbezoek is afgelegd door ecoloog Gerben Krösschell van JM ecologie b.v. op 31-05-2021. Het bezoek is uitgevoerd van 16:30 tot 17:45 uur, bij 20°C en 2 Bft, op een heldere dag. Het doel van het veldbezoek is het inschatten van de aanwezige habitattypes en het verkrijgen van inzicht in het plangebied.

Maatregel(en) en effecten

De derde stap is de beschrijving van de geplande maatregel en de omstandigheden (planning, methode) waarin deze uitgevoerd gaat worden. Tezamen met het veldbezoek en de bureaustudie kunnen hieruit eventuele strijdigheden van de plannen met de betreffende natuurwetgeving opgespoord worden, en kunnen eventuele kennishiaten benoemd worden. Hieraan worden conclusies verbonden en hieruit zal duidelijkheid ontstaan over de eventuele noodzaak tot het nemen van vervolgstappen, met als doel de wijziging conform de huidige Wet natuurbescherming te laten plaatsvinden.

2 Beschrijving locatie en ingreep

2.1 Locatie

Het plangebied aan de Tramdyk te Lemmer betreft een braakliggend terrein. Het betreft nat grasland met een vegetatie van diverse grassoorten, brandnetels, algemene bloemen en pitrus. Er zijn enkele watergangen gelegen binnen het plangebied. Aan de noordoostzijde is struikgewas met enkele wilgen aanwezig. Ten behoeve van de infrastructuur zal een weg ten noorden van het plangebied verbreed worden. Op dit moment betreft dit een geasfalteerde weg met een wegberm voorzien van een dichte graszode.

Afbeelding 2.1. Locatie plangebied woonwijk (rood), en de te verbreden weg (groen). (Bron achtergrond: ESRI)

Afbeelding 2.2. Plangebied vanuit westzijde gezien.

Afbeelding 2.3. Sloot aan westzijde plangebied.

Afbeelding 2.4. Sloop aan oostzijde plangebied.

Afbeelding 2.5. Sloop te midden van het plangebied.

Afbeelding 2.6. Nat deel plangebied met pitrusvegetatie.

Afbeelding 2.7. Ruiger deel met enkele wilgen.

Afbeelding 2.8. Te verbreden weg vanuit het oosten.

2.2 Ingreep

Er zal een bestemmingswijziging komen voor het plangebied. Er zullen 70 woningen worden gerealiseerd. Daarbij zal de infrastructuur aangelegd worden en zal er aanplant van bomen geschieden (afbeelding 2.9). De planning van de werkzaamheden is onbekend. Met de werkzaamheden zullen bestaande bomen verwijderd worden en worden mogelijk watergangen aangetast. De huidige verharde weg, welke ten noorden van het plangebied gelegen is, zal verbreed worden.

Afbeelding 2.9. Ontwerptekening (Bron: gemeente De Fryske Marren, 2021).

3 Resultaten veldbezoek en bureaustudie

Waargenomen soorten en verwachte soorten (op basis van de aanwezige habitat en de bekende verspreiding) worden samengenomen en hun gebruik van het plangebied wordt beschreven. Hierbij ligt de nadruk op beschermde soorten, maar er zullen ook algemene en lichter beschermde soorten betrokken worden indien waargenomen of van belang voor de ingreep.

3.1 Vogels

Alle broedgevallen van vogels zijn beschermd. Van 16 vogelsoorten zijn ook de nesten, vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 1 t/m 4 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012). Deze soorten zijn: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Daarnaast zijn van 34 vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd als hier een zwaarwegende ecologische reden voor is. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 5 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012). Deze soorten zijn: blauwe reiger, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, bosuil, brilduiker, draaihals, eidereend, ekster, gekraagde roodstaart, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kleine bonte specht, kleine vliegenvanger, koolmees, kortsnavelboomkruiper, oeverzwaluw, pimpelmees, raaf, ruigpootuil, spreeuw, tapuit, torenvalk, zeearend, zwarte kraai, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwarte specht. Indien sprake is van een ecologisch zwaarwegende reden voor één of meerdere van deze soorten, dan worden deze hieronder behandeld onder 'Jaarrond beschermd'. Zo niet, dan worden deze soorten net als overige broedvogels behandeld onder 'Algemene broedvogels'.

Jaarrond beschermd

In de omgeving van het plangebied kunnen diverse soorten vogels met jaarrond beschermde nesten voorkomen. Tijdens het veldbezoek zijn de aanwezige bomen in een straal van 75 meter rondom het plangebied, de zogeheten verstoringszone, gecontroleerd op de aanwezigheid van jaarrond beschermde vogelnesten van vogels zoals boomvalk, buizerd, havik, ooievaar, ransuil, roek, sperwer, wespandief en zwarte wouw. Er zijn hierbij geen nesten aangetroffen van broedvogels met jaarrond beschermde nesten.

Naast boombewonende soorten is er gekeken naar de aanwezigheid van gebouwbewonende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. Voor de soorten huismus en gierzwaluw zijn er binnen 75 meter mogelijkheden bij de naastgelegen woningen. Voor slechtvalk en kerkuil zijn geen broedmogelijkheden aanwezig. Voor grote gele kwikstaart ontbreekt tevens geschikt broedhabitat.

Mogelijke consequenties van de ingreep op broedvogels met jaarrond beschermde nesten worden beschreven in paragraaf 4.2.

Algemene broedvogels

Binnen en rondom het plangebied kunnen diverse algemene broedvogels tot broeden komen, zoals merel, spreeuw, meekoet en waterhoen. In de watergangen kunnen watervogels tot broeden komen, in het grasland kunnen onder andere eenden en weidevogels tot broeden komen, in de ruigte kunnen algemene zangvogels tot broeden komen en in de naastgelegen woning waren spreeuwen aanwezig welke hier vermoedelijk broeden.

Mogelijke consequenties van de ingreep op algemene broedvogels worden beschreven in paragraaf 4.2.

3.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd (alle in Nederland voorkomende soorten staan vermeld in de Habitatrichtlijn). Vleermuizen kunnen een plangebied gebruiken als verblijfplaats, vaste vliegroute en/of foerageergebied.

Verblijfplaatsen kunnen uitgesplitst worden in vier categorieën, te weten kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven. Vleermuizen maken op verschillende manieren en in verschillende seizoenen gebruik van deze verblijfplaatsen. De eisen die vleermuizen stellen aan hun verblijfplaatsen zijn afhankelijk van de vleermuissoort en het gebruik van de verblijfplaats. Kraamverblijven worden in het voorjaar en de vroege zomer gebruikt door grote groepen drachtige vrouwtjes om hun jongen te baren en groot te brengen. Tegelijkertijd bevinden kleinere groepen mannetjes zich in de zomerverblijfplaatsen. Later in de zomer en in het najaar verplaatsen de mannetjes zich naar de paarverblijven, waaromheen ze een territorium bezetten en verdedigen tegen andere mannetjes. Binnen het territorium proberen de mannetjes langskomende vrouwtjes te lokken naar de paarverblijven, waar vervolgens de paring plaatsvindt. Het paarseizoen eindigt in de herfst, waarna de vleermuizen de winterverblijven opzoeken om te overwinteren. Sommige soorten migreren hiervoor over behoorlijke afstanden.

Vleermuizen gebruiken vliegroutes voor dagelijkse verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebieden en in het geval van migrerende soorten, voor de jaarlijkse trek van en naar de winterverblijven. Meestal maken vleermuizen langdurig gebruik van vaste routes die ze onthouden. Daarbij worden lijnvormige elementen zoals bomenrijen, dijken en watergangen gebruikt als vliegrouteondersteuning. Het onderbreken of verwijderen van deze elementen bij een (potentiële) vliegroute kan een negatief effect hebben op de mogelijkheid van vleermuizen om hun doel te bereiken.

Ten slotte kunnen vleermuizen een plangebied gebruiken als foerageergebied. De vleermuizen komen via vaste routes naar het foerageergebied om daar in de buurt van bomen en water te jagen op vliegende insecten. Net zoals vaste vliegroutes die veelvuldig gebruikt worden, maken vleermuizen ook gebruik van vaste foerageergebieden. Het ongeschikt maken van een foerageergebied door bijvoorbeeld het kappen of verlichten van bomen of het dempen van waterpartijen, kan tot gevolg hebben dat vleermuizen geen toegang meer hebben tot voldoende voedsel.

Verblijven

De bomen in en binnen de verstoringszone van het plangebied zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van geschikte boomholtes. Er zijn geen geschikte holtes gevonden in de bomen waardoor de aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen in de omgeving van het plangebied uitgesloten kan worden. Er zijn geen gebouwen aanwezig binnen het werkterrein waardoor er geen gebouwbewonende vleermuissoorten aanwezig zullen zijn. Wel is het mogelijk dat er vleermuisverblijfplaatsen aanwezig zijn in de omliggende bebouwing.

Mogelijke consequenties van de ingreep op gebouwbewonende vleermuizen worden beschreven in paragraaf 4.2.

Vliegroutes en foerageergebieden

Er bevinden zich binnen de verstoringszone van het plangebied geschikte lijnvormige elementen en groenstructuren die kunnen dienen als een vliegroute of foerageergebied voor vleermuizen. Echter zijn er in de omgeving zeker even geschikte lijnvormige elementen en groenstructuren aanwezig waardoor de aanwezige functies niet als essentieel worden aangemerkt.

3.3 Overige zoogdieren

Binnen een straal van 2,5 kilometer tot het projectgebied zijn de afgelopen vijf jaar waarnemingen gedaan van drie beschermde, niet-vrijgestelde zoogdiersoorten; bever, das en otter. Naast de uit de bureaustudie bekende soorten wordt de waterspitsmuis, welke op basis van het verspreidingsgebied aanwezig kan zijn, meegenomen.

Bever

Bevers maken vooral gebruik van het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, langs beken, rivieren en meren. De bever heeft een voorkeur voor rustige rivieren en meren omzoomd door broekbossen met bomen als wilg en es (Zoogdierverseniging, z.d.). Bovengenoemd habitat is afwezig binnen en rondom het plangebied. De aanwezigheid van bever is op basis van het aanwezige habitat uitgesloten.

Das

De das leeft in allerlei biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Het leefgebied moet voldoende dekking bevatten, weinig verstoring, een groot voedselaanbod en een bodem waarin ze kunnen graven, met een grondwaterstand van tenminste 1,5 m onder het maaiveld (Zoogdierverseniging z.d.). In de omgeving van het plangebied is één waarneming van de das bekend. Deze waarneming is gedaan aan de andere zijde van Lemmer. Ten noorden van het plangebied bevindt zich een bosperceel welke is omringd met agrarische percelen wat mogelijk onderdeel is van leefgebied van dassen. Het plangebied heeft zeer beperkte dekking. Er zijn geen sporen aangetroffen die erop duiden dat er dassen gebruik maken van het plangebied. Het plangebied is zeer nat wat duidt op een hoge grondwaterstand. De aanwezigheid van de das binnen het plangebied wordt uitgesloten.

Otter

Otters leven in oeverzones die liggen in gebieden met voldoende dekking en rust van allerlei soorten wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in schoon en zoet water met voldoende voedsel (Zoogdierverseniging, z.d.). De omgeving van Lemmer bevat meerdere grote meren zoals het IJsselmeer, Groote Brekken en Tjeukemeer. Deze meren zijn leefgebied van de otter. Ondanks dat het plangebied gelegen is langs water is dit geen onderdeel van essentieel leefgebied van de otter. Het is mogelijk dat de otter incidenteel in de wateren gelegen langs het plangebied foerageert. Echter betreft dit geen essentieel leefgebied van de otter gezien de aanwezige habitats en afwezige dekking in de oeverzones. De aanwezigheid van de otter binnen het plangebied en de verstoringzone daarvan is uitgesloten.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis kan in allerlei typen grotere en kleinere wateren leven, zolang het water schoon is. Daarnaast is het belangrijk dat er een goed ontwikkelde onderwatervegetatie aanwezig is en een ruige oevervegetatie met voldoende schuilmogelijkheden (Zoogdierverseniging, z.d.). Het plangebied is geschikt als leefgebied van de waterspitsmuis. De aanwezige watergangen hebben een rijke oevervegetatie met voldoende dekking.

Mogelijke consequenties van de ingreep op de waterspitsmuis worden beschreven in paragraaf 4.2.

3.4 Vissen

Uit verspreidingsgegevens blijkt dat de beschermde vissoort grote modderkruiper voor kan komen in het plangebied.

Grote modderkruiper

De grote modderkruiper leeft in ondiepe wateren met een dikke modderlaag en uitbundige waterplantengroei. Door een gespecialiseerde huid- en darmademhaling (via ingeslikte lucht) kunnen grote modderkruipers overleven in situaties met lage zuurstofgehalten. De soort is in staat om in drooggevalen sloten ingegraven in de modderlaag enige tijd te overleven door gebruik te maken van huidademhaling. (RAVON, z.d.). Het plangebied bevat enkele watergangen welke geschikt habitat bieden aan de grote modderkruiper. De watergangen zijn ondiep met een goede modderlaag.

Mogelijke consequenties van de ingreep op de grote modderkruiper worden beschreven in paragraaf 4.2.

3.5 Overige fauna

Overige beschermde diersoorten, zoals reptielen, amfibieën, ongewervelden, kreeftachtigen en weekdieren, zijn niet bekend in de omgeving van het plangebied en worden ook niet verwacht op basis van de aanwezige habitat.

3.6 Vaatplanten

De in Nederland beschermde vaatplanten stellen specifieke eisen aan hun groeiplaats, of komen slechts beperkt voor in Nederland. De meeste soorten groeien op voedselarme bodems en zijn niet te verwachten op stikstofrijke of bemeste bodems zoals landbouwgronden en de meeste wegbermen. Andere beschermde soorten groeien slechts in een specifieke biogeografische regio in Nederland, zoals in het rivierengebied of in het heuvelland van Zuid Limburg.

Binnen 2,5 kilometer van het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten bekend in de afgelopen 5 jaar. Tijdens het veldbezoek zijn er geen beschermde vaatplanten waargenomen. De aanwezigheid van beschermde plantensoorten binnen het plangebied is uitgesloten.

4 Effecten en gevolgen

4.1 Overzicht beschermde soorten

In dit hoofdstuk wordt de geplande ingreep getoetst aan de aanwezige of verwachte beschermde soorten (zie hoofdstuk 3) binnen het plangebied, en de te verwachten risico's voor deze soorten, bij uitvoer van de geplande werkzaamheden. In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die de vaste verblijfplaatsen in stand houdt.

Voor soorten die niet genoemd worden vanuit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of Wnb artikel 3.10 geldt de algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zelfs bij negatieve effecten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Ditzelfde geldt voor soorten van Wnb artikel 3.10, waarvoor een Provinciale vrijstelling is uitgegeven. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht, maar ze worden hieronder, ondanks eventueel voorkomen en eventueel te verwachten negatieve effecten, niet meegenomen.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig
Vogels met jaarrond beschermde nesten	Huismus en gierzwaluw in naastgelegen bebouwing.	3.1	Potentieel
Algemene broedvogels	Diverse algemene broedvogels in bomen of struiken, weidevogels op het grasland, watervogels in oevers en watergangen en spreeuwen in naastgelegen bebouwing.	3.1	Potentieel
Vleermuizen	Diverse gebouwbewonende soorten in naastgelegen bebouwing.	3.5	Potentieel
Zoogdieren	Waterspitsmuis.	3.10	Potentieel
Vissen	Grote modderkruiper.	3.10	Potentieel

Tabel 4.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor het effect van de maatregel bepaald moet worden. 3.1 = Vogelrichtlijn, 3.5 Habitatrichtlijn en 3.10 is nationaal beschermde soort.

4.2 Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna

Jaarrond beschermde nesten

Er zijn mogelijk huismus- en gierzwaluwnesten aanwezig in de omliggende bebouwing welke binnen de verstoringszone van de werkzaamheden vallen. Bij reguliere bouwwerkzaamheden is de verstoring uitgesloten vanwege de afstand, aanwezigheid van tussenliggende afschermdende elementen en de lage verstoringsgevoeligheid van deze aan menselijke omstandigheden aangepaste vogelsoorten. Hierdoor worden effecten op mogelijk aanwezige nesten van huismussen en gierzwaluwen uitgesloten.

Algemene broedvogels

Mogelijk komen diverse vogelsoorten tot broeden in en om het plangebied in de oeverzones, watergangen, grasland, naastgelegen bebouwing en bomen of struiken. Wanneer de werkzaamheden gedurende het broedseizoen plaatsvinden, worden nesten van algemene broedvogels mogelijk verstoord of vernietigd. Dit is in strijd met de Wet natuurbescherming. De vervolgstappen in paragraaf 5.1 dienen opgevolgd te worden.

Vleermuisverblijfplaatsen

In de omliggende bebouwing kunnen vleermuisverblijfplaatsen aanwezig zijn. Effecten van reguliere bouwwerkzaamheden worden uitgesloten vanwege de afstand en aanwezigheid van tussenliggende afschermende elementen. Hierdoor worden effecten op mogelijke verblijfplaatsen uitgesloten.

Waterspitsmuis

Het plangebied biedt geschikt leefgebied voor waterspitsmuizen. De werkzaamheden hebben tot gevolg dat dit leefgebied verstoord wordt of komt te vervallen. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming. De werkzaamheden kunnen daarom niet uitgevoerd worden zonder dat de in paragraaf 5.2 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Grote modderkruiper

De aanwezige watergangen in het plangebied zijn geschikt leefgebied voor de grote modderkruiper. Werkzaamheden aan de watergangen hebben mogelijk tot gevolg dat zowel individuen, als potentieel leefgebied van de grote modderkruiper verloren gaan. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming. De werkzaamheden kunnen daarom niet uitgevoerd worden zonder dat de in paragraaf 5.3 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

5 Nader onderzoek en mitigerende maatregelen

In dit hoofdstuk worden de vervolgmaatregelen beschreven voor de soorten waarvan in hoofdstuk 4 is bepaald dat deze mogelijk een effect bemerken van de geplande ingreep. Deze vervolgmaatregel kan bestaan uit het uitvoeren van nader onderzoek om de aanwezigheid te bevestigen of uit te sluiten. Maar de vervolgmaatregel kan ook aangeven dat er een aanvraag voor een ontheffing op de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming benodigd is. Er kan ook een lijst met mitigerende maatregelen staan aangegeven, waarbij de ingreep uitgevoerd kan worden zonder een ontheffing. Indien de ingreep zonder enig nader onderzoek, mitigatie of ontheffingsaanvraag uitgevoerd kan worden, wordt dat in dit hoofdstuk vermeld.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig	Vervolgactie
Algemene broedvogels	Diverse algemene broedvogels in bomen of struiken, weidevogels op het grasland, watervogels in oevers en watergangen en spreeuwen in naastgelegen bebouwing.	3.1	Potentieel	Mitigerende maatregelen
Zoogdieren	Waterspitsmuis	3.10	Potentieel	Nader onderzoek
Vissen	Grote modderkruiper	3.10	Potentieel	Nader onderzoek

Tabel 5.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor een vervolgactie benodigd is. 3.1 = Vogelrichtlijn en 3.10 is nationaal beschermde soort.

5.1 Algemene broedvogels; mitigatie

Alle inheemse broedvogels zijn tijdens het broeden wettelijk beschermd volgens de Vogelrichtlijn. Als er ten tijde van de beoogde start van de werkzaamheden vogels in, of binnen de verstoringszone van het plangebied broeden, kunnen de werkzaamheden ter plaatse geen doorgang vinden totdat de jongen zijn uitgevlogen. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Het verdient daarom de aanbeveling om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Een wettelijk vastgestelde periode voor het broedseizoen bestaat niet, bepalend is of broedgevallen aanwezig zijn. Indicatieve datumgrenzen zijn 15 maart tot 15 juli, maar er bestaan, afhankelijk van het weer en de vogelsoort, vele uitzonderingen op deze regel.

Indien de werkzaamheden starten aan het begin van het broedseizoen:

Broedgevallen binnen het plan- en verstoringsgebied van de werkzaamheden moeten voorkomen worden. Het ongeschikt maken kan preventief gedaan worden door ruim voor het vogelbroedseizoen het gebied te ontdoen van geschikte nestgelegenheden. Dit kan op verschillende manieren.

- Door het plaatsen van (fluit)linten en het regelmatig maaien van grasland kunnen weidevogels en grondbroeders buiten het plangebied gehouden worden;
- Door het van tevoren kappen van bomen en struiken binnen het plangebied is er geen nestgelegenheid meer voor verschillende soorten zangvogels zoals merel en zwartkop en niet-zangvogels als houtduif;

- Door het kort maaien en kort houden van de oeervervegetatie (waaronder bijvoorbeeld rietkragen maar ook pitruspollen) is er geen nestgelegenheid voor watervogels zoals meerkoet, waterhoen en wilde eend, en voor rietvogels zoals blauwborst, rietzanger en rietgors.

Indien de werkzaamheden starten te midden van het broedseizoen:

- Het plan- en verstoringsgebied dient eerst door een ter zake kundige ecooloog gecontroleerd te worden op aanwezigheid van broedvogels;
- Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plan- of verstoringsgebied, worden door de ter zake kundige ecooloog specifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt (een deel van) het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot alle nesten, vanuit eigen beweging van de vogels, niet meer in gebruik zijn.

5.2 Grote modderkruiper; nader onderzoek

De aanwezige watergangen bieden mogelijk geschikt leefgebied en voortplantingshabitat van de grote modderkruiper. Wanneer er werkzaamheden aan watergangen uitgevoerd worden, dan kan dit het leefgebied aantasten van de grote modderkruiper wat in strijd is met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming. Om te bepalen of grote modderkruiper aanwezig is in de watergang(en) zal nader onderzoek uitgevoerd moeten worden.

Nader onderzoek kan uitgevoerd worden middels verschillende methodes. De meest gangbare methode is door middel van environmental DNA. Deze methode dient gebruikt te worden in de periode maart – juli of september tot november. “Environmental DNA (eDNA) is een nieuwe methode om de aanwezigheid van soorten in een water aan te tonen. De methode is gebaseerd op het feit dat alle in het water levende dieren via faeces, huidcellen en urine DNA in het water achter laten. Door het unieke oplossende vermogen van water verspreidt dit DNA zich over een groot oppervlak. De methode eDNA richt zich op dit in het water aanwezige DNA. Door watermonsters te nemen en het DNA hieruit te extraheren via een speciale methode is het mogelijk de aanwezigheid van een soort in het water aan te tonen zonder dat de soort zelf gevangen hoeft te worden.” (RAVON, z.d.). Indien uit het nadere onderzoek blijkt dat de grote modderkruiper afwezig is, dan zijn er geen belemmeringen meer vanuit de Wet natuurbescherming voor wat betreft deze soort. Als de grote modderkruiper wel aanwezig is, dan moet een ontheffing aangevraagd worden op de Wet natuurbescherming, waarbij de nodige mitigerende en compenserende maatregelen genomen moeten worden.

5.3 Waterspitsmuis; nader onderzoek

Mogelijk wordt geschikt habitat voor de waterspitsmuis aan de oevers van de watergangen aangetast tijdens de werkzaamheden. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, artikel 3.10. Daarom dient eerst nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van waterspitsmuis binnen het plangebied. Dit nader onderzoek kan uitgevoerd worden met behulp van zogenaamde life-traps, waarmee muizen levend gevangen en vervolgens op soort gedetermineerd kunnen worden. Indien dit onderzoek uitgevoerd wordt vóór november, dan zijn 3 onderzoeksnachten (6 controles) benodigd, later in het jaar dienen 4 onderzoeksnachten (8 controles) gedaan te worden om de aanwezigheid van waterspitsmuis te bevestigen dan wel uit te sluiten. Als uit het nader onderzoek blijkt dat de waterspitsmuis afwezig is, dan zijn er geen belemmeringen meer vanuit de Wet natuurbescherming voor wat betreft de bescherming van deze soort. Indien de waterspitsmuis echter wel aangetroffen wordt, dan dient er een ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden bij de Provincie voor het verwijderen van habitat van de waterspitsmuis.

6 Conclusie

De opdrachtgever, RHO Adviseurs, heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. gevraagd een QuickScan uit te voeren aan de Tramdyk te Lemmer om strijdigheden met de Wet natuurbescherming op te sporen met de beoogde werkzaamheden.

Uit deze Quickscan blijkt dat er geschikt broedhabitat is voor verscheidene algemene broedvogels. Daarnaast is de naastgelegen bebouwing mogelijk geschikt voor huismussen, gierzwaluwen en gebouwbewonende vleermuissoorten. Echter worden effecten van reguliere bouwactiviteiten niet als verstorend aangeduid.

De aanwezige watergangen binnen het plangebied zijn geschikt leefgebied van de grote modderkruiper. Er dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van de grote modderkruiper wanneer er aan de watergangen aanpassingen gedaan gaan worden.

Daarnaast biedt het plangebied geschikt leefgebied voor de waterspitsmuis. Met de beoogde werkzaamheden zal dit leefgebied verdwijnen. Er dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van de waterspitsmuis.

Mocht er uit nader onderzoek blijken dat bovenstaande soorten aanwezig zijn binnen het plangebied, dan zal er ontheffing aangevraagd moeten worden bij de provincie Friesland.

Gorredijk, november 2021
JM ecologie b.v.

Geraadpleegde bronnen

- Nationale Databank Flora- en Fauna (NDFF), geraadpleegd op 29 mei 2021.
- Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2017. Soortinventarisatieprotocollen Netwerk Groene Bureaus
- BIJ12, 2017. Kennisdocumenten.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. SOVON, Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- RAVON z.d.. Informatiepagina eDNA.
- Vleermuisprotocol 2021, Netwerk Groene Bureaus (NGB).
- Melis, J., 2012. Zoogdieratlas.nl Werkatlas Zoogdieren van Friesland. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Creemers, Raymond C.M. & Jeroen J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. RAVON, Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Melis, J. & M. Koopmans, 2015. Fiskatlas Fryslân, verspreiding en ecologie van zoetwatervissen in Friesland in de periode 1900 t/m 2014. Bornmeer, Gorredijk.
- Bos, F.G., M.A. Bosveld, D.G. Groenendijk, C.A.M. Van Swaay & I. Wynhoff, 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming (Nederlandse Fauna 7). Vlinderstichting, Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- De Boer, E.P. et al, 2014. Libellenrijk Fryslân, mei ljochtsjende wjukken oer it wetter. Bureau FaunaX, Gorredijk.
- FLORON 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse flora. Stichting FLORON, Nijmegen.